

ลักษณะและประเภทของกฎหมาย

ลักษณะของกฎหมาย

กฎหมายโดยทั่วไปจะมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. กฎหมายต้องมีลักษณะเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ คือ ต้องเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับให้ประชาชนพลเมืองกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง
2. กฎหมายต้องมีลักษณะเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่เกิดขึ้นโดยผู้มีอำนาจสูงสุดในประเทศ การที่เราทราบว่าใครมีอำนาจสูงสุดในประเทศต้องดูจากกระบอบการปกครองของประเทศนั้นว่ามีการปกครองในระบอบใด หรือปกครองโดยใคร คำสั่งหรือข้อบังคับที่มาจากผู้มีอำนาจย่อมเป็นกฎหมาย
3. กฎหมายจะต้องเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่ใช้ได้ทั่วไป โดยทั่วไปกฎหมายที่ออกมาใช้บังคับนั้นต้องมีการประกาศให้ทุกคนทราบเสียก่อน สำหรับกฎหมายไทยจะประกาศทางหนังสือของราชการที่เรียกว่าราชกิจจานุเบกษา กฎหมายเมื่อถูกใช้บังคับแล้วย่อมมีผลบังคับได้โดยทั่วไป คือใช้บังคับแก่บุคคลทุกคนไม่บังคับเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น
4. กฎหมายต้องมีสภาพบังคับแก่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ทั้งนี้เมื่อกฎหมายได้ประกาศใช้แล้วจะต้องมีสภาพบังคับแก่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามถ้าหากไม่มีสภาพบังคับแล้วก็ไม่ใช่มีกฎหมาย

ประเภทของกฎหมายจำแนกตามขอบเขตของการใช้ มี 2 ประเภท คือ

1. กฎหมายระหว่างประเทศ คือ กฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ แผนกคดีเมือง แผนกคดีบุคคล และแผนกคดีอาญา
2. กฎหมายภายในประเทศ คือ กฎหมายที่ใช้บังคับภายในรัฐต่อบุคคลทุกคนที่อาศัยอยู่ในรัฐนั้นเป็นกฎหมายที่เกิดจากอธิปไตยของรัฐนั้น จำแนกได้ 2 ประเภท

กฎหมายเอกชน บัญญัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล แบ่งออกได้ดังนี้

1. กฎหมายแพ่ง บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน
2. กฎหมายพาณิชย์ กำหนดความสัมพันธ์ของบุคคลที่ทำธุรกิจการค้า
3. กฎหมายพิจารณาความแพ่ง เป็นกฎหมายว่าด้วยข้อบังคับที่ใช้ในการดำเนินคดีความแพ่ง ซึ่งผู้พิพากษาจะต้องนำมาใช้เป็นเกณฑ์ตัดสิน

กฎหมายมหาชน เป็นกฎหมายที่รัฐเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคู่กรณีกับเอกชนเพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐ และการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้บังคับใช้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. **กฎหมายรัฐธรรมนูญ** เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศจะกำหนดรูปแบบการปกครองของรัฐ การใช้อำนาจอธิปไตยและอื่น ๆ ไว้ ซึ่งกฎหมายอื่นจะมาขัดแย้งมิได้
2. **กฎหมายการปกครอง** เป็นกฎหมายที่ขยายความให้ละเอียดจากรัฐธรรมนูญ
3. **กฎหมายอาญา** เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องทางอาญา เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และรักษาศีลธรรมอันดีงามของประชาชน
4. **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา** เป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียด วิธีพิจารณาความคดีอาญาในศาล
5. **กฎหมายเกี่ยวกับภาษี** เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดทางภาษี

ประเภทของกฎหมายจำแนกตามองค์กรที่จัดทำกฎหมาย

1. **กฎหมายที่จัดทำโดยองค์กรพิเศษ** ได้แก่ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ จัดร่างโดยองค์กรพิเศษที่ตั้งขึ้นโดยเฉพาะ
2. **กฎหมายที่จัดทำโดยนิติบัญญัติ** ได้แก่ พระราชบัญญัติเป็นกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นตามคำแนะนำ และยินยอมของรัฐสภาและมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายในพระราชกิจจานุเบกษา
3. **กฎหมายที่จัดทำโดยองค์กรฝ่ายบริหาร**
 1. **พระราชกำหนด** เป็นกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีและมีผลบังคับใช้เมื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาออกในสถานการณ์ฉุกเฉิน
 2. **พระราชกฤษฎีกา** เป็นกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีเพื่อขยายรายละเอียดตามที่พระราชบัญญัติหรือรัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้
 3. **กฎกระทรวง** คือ กฎหมายซึ่งรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติจัดทำขึ้นเพื่อกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ตามที่พระราชบัญญัติให้อำนาจไว้
 4. **กฎหมายที่จัดทำโดยองค์กรส่วนท้องถิ่น** กฎหมายประเภทนี้เป็นกฎหมายที่มีฐานะต่ำกว่ากฎหมายพระราชบัญญัติ และผลบังคับใช้เฉพาะในองค์กรส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ มิได้ใช้บังคับทั่วประเทศ

ประเภทของกฎหมายที่จัดตามบทบาทของกฎหมาย

1. **กฎหมายสารบัญญัติ** เป็นกฎหมายซึ่งกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลตามกฎหมาย โดยบัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิด หรือละเมิดสิทธิของผู้อื่น ผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษทางอาญาหรือแพ่งแล้วแต่กรณี กฎหมายสารบัญญัติเป็นกฎหมายที่กำหนดแต่เนื้อหาของกฎหมายล้วนๆ

2. **กฎหมายวิธีบัญญัติ** เป็นกฎหมายที่ใช้ประกอบกับกฎหมายสารบัญญัติ หรือกำหนดวิธีบังคับให้เป็นไปตามสิทธิ หน้าที่หรือกฎหมายที่กำหนดไว้ในกฎหมายสารบัญญัติ โดยต้องอาศัยขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม

